

Redaksjonskomiteens for politiske sakers foreløpige innstilling

Redaksjonskomiteen legger i dette dokumentet frem sin foreløpige innstilling på politiske uttalelser. Det er fortsatt noen saker som er i prosess og vi har på grunn av tiden heller ikke rukket å få en foreløpig innstilling på alle innsendte forslag.

Per Olav Skurdal Hopsø, leder
Emil Raaen
Tarjei Leistad
Frode Båtnes
Hanne Nyhus

Ina Pedersen
Kristine Holden
Tone Wanderås
May Britt Lagesen

Forslag 1: Ren og rimelig kraft skal komme hele landet til gode	2
Forslag 2: Samferdsel	4
Forslag 3: Matproduksjon i en ny tid	6
Forslag 4: Fremtidens havbruksnæring	8
Forslag 5: Fosensaken	10
Forslag 6: Et kollektivløft for Trøndelag og Trondheim	10
Forslag 7: Nok ansatte i barnehagen gjennom hele dagen	13
Forslag 8: Norge trenger mer felleseid natur	13
Forslag 9: Livet som student	14
Forslag 10: Hele folket i arbeid	15
Forslag 11: Trygghet i fellesskapet	16
Forslag 12: Oppvekstreformen	17
Forslag 13: Eldre	18
Forslag 14: Foreldrepermisjon	19
Forslag 15: Strømming av barneidretten	20
Forslag 16: Finansiering av flercampus	21
Forslag 17: Marin forsøpling	23
Forslag 19: Oppryddingen ved nedlagte gruver	24
Forslag 20: Skjevdeling av statlige kulturmidler	24
Forslag 21: Norsk språk er under press	25
Forslag 22: Yrkesskadeerstatning og trening og øvelser pålagt av arbeidsgiver i kriminalomsorgen	26
Forslag 23: Driftsstøtte til Nasjonalforeningen for folkehelsen, og unntak for regelen om at flertallet i styret må bestå av pasienter	26
Forslag 24: Fredete kulturminner	27
Forslag 25: Bærekraftige byer, tettsteder, og bygdesamfunn	28
Forslag 26: Opprydding ved gruver	29
Forslag 27: Autonome våpensystemer	29
Forslag 28: Sykmelding med sorg som årsak	30
Forslag 29: Omvendt voldsalarm	30
Oversendelsesforslag	31

Forslag 1: Ren og rimelig kraft skal komme hele landet til gode

Basert på forslag 1,4,14,20,28,33,41,43,49,58,67,68, for sent innkommet forslag fra Verdal AP

«Norge har og skal ha full nasjonal råderett over kraftpolitikken. Vi bestemmer hva som skal bygges, og hvor det skal bygges. Tilgang til rikelig med ren og rimelig kraft skal komme industrien i hele landet til gode.»

Slik formulerer Arbeiderpartiet vår kraftpolitikk på APs hjemmesider, og Trøndelag Arbeiderparti gir sin tilslutning til dette. I 2022 vedtok årsmøtet en lengre uttalelse "Strøm - et nasjonalt fellesgode". Der var et av kravene en større politisk styring over kraftmarkedet samt større satsing på nye energiformer og energieffektivisering. Trøndelag Arbeiderparti mener fortsatt vi har en krevende situasjon for å finne fremtidens løsninger som bidrar til industriutvikling og nye arbeidsplasser, samtidig som vi sikrer befolkning og næringsliv forutsigbare energipriser.

Norge har en åpen økonomi og er helt avhengig av eksport til Europa, i tillegg er Norge en stor energinasjon som eksporterer store mengder energi i form av olje og gass. Olje og gasseksport står for ca halvparten av statens inntekter og gjennom norsk gasseksport har Norge vært en viktig bidragsyter for å holde hjulene i gang i Europa slik at ikke Putin skal lykkes med sin strategi i å splitte Europa på grunn av mangel på energi.

Krigen i Ukraina har medført knapphet på energi og økte priser i Europa, dette har vi også fått merke i Norge. Gjennom utenlandskablene smitter disse prisene over på Norge. Dermed blir europeiske priser avgjørende også for prisen her hjemme, særlig i Sør-Norge. De høye prisene skaper store økonomiske problemer for både folk og bedrifter. Regjeringen har svart med en omfattende støttepakke, og har lagt frem forslag til en utvidet strømstøtteordning for både husstander og bedrifter. Det legges også til rette for langsiktige kraftkontrakter med stabile priser for næringslivet. Det er bra, og har vår støtte.

I tillegg til disse tiltakene må vi gjøre mer. Trøndelag Arbeiderparti mener at vi må holde fast på at ren og rimelig strøm skal være et gode for befolkningen i Norge og et konkurransefortrinn for bedriftene. Vi skal derfor ha som mål at Norge har lavere strømpriser enn i Europa.

Norge er en energinasjon med kraft som en avgjørende del av vår felles infrastruktur, og denne må utvikles videre. Vi er helt avhengig av mer kraft skal vi lykkes med våre klimamål og vårt ønske om å utvikle ny grønn industri. Dette må skje ved at Staten tar en styrende rolle. Både på hvordan kraften skal brukes fremover og hvordan vi skal sikre nok kraft. Trøndelag Arbeiderparti mener blant annet at det må på plass et forbud mot "kryptofabrikker" i Norge og at elektrifisering av sokkelen bør skje samtidig som det bygges ut havvindanlegg i samme område.

Det må også utvikles en helhetlig plan og strategi for energiøkonomisering, rehabilitering og miljømessig utvikling av vannkraftanlegg tilpasset klimaendringene, samt utvikling av alle de nye teknologiene innen biodrivstoff, jordvarme, solkraft på bygg og utbygging av nett fram mot 2030 som svarer på Norges kraftbehov. Havvind vil bidra, men ikke før på lengre sikt. Frem mot 2030 vil det kreves utbygging av landbasert kraftproduksjon i et høyt tempo der alle relevante teknologier må tas i bruk. I praksis må det bygges ut ny vindkraft og solkraft samtidig som vi må få enda mer ut av den fantastiske ressursen Norge har i vannkraften. Dette må gjøres med enda sterkere lokal forankring enn tidligere. Det må åpnes for utbygging av små- og mellomstore vassdrag, spesielt der hvor det er behov for et forsterket vern mot flom som f.eks Verdalsvassdraget.

Kjernekraft er en viktig bidragsyter til utslippsfri kraftproduksjon i Europa. Men både sosial aksept og kostnader er en tilbakevendende utfordring for kjernekraft, også i land med lang erfaring. Bygging av ny kjernekraft tar uansett lang tid, og neste generasjons modulære anlegg er foreløpig kun på piloteringsstadiet. Norge bør i første omgang prioritere å utvikle og forsere sine fortrinn i andre energiformer og heller følge med på utviklingen i kjernekraft bla det som skjer på fusjonskjernekraft, samt vedlikeholde den kompetansen vi har innen nedstenging av anlegg og håndtering av avfall gjennom miljøet rundt Institutt for energiteknikk (IFE).

Rammebetingelser må legges til rette slik at det blir attraktivt å investere i norsk fornybar kraftproduksjon både for storskala produksjon og for lokal produksjon på næringsbygg og boliger. Prosjekter må kunne utvikles raskt, tidsbruk fra konsesjonsbehandling til utbygging må kraftig reduseres.

Trøndelag Arbeiderparti mener i tillegg at Energikommisjonen som la fram sin innstilling 1. februar har en rekke forslag til energiøkonomisering og til å utvikle mer fornybar energi. I tillegg har partiets eget energiutvalg fremmet en rekke forslag som Trøndelag Arbeiderparti støtter opp om. Men de besvarer ikke det mest akutte spørsmålet, hvordan vi skal sikre lave

priser i en situasjon hvor det er fri handel gjennom utenlandskablene og prissetting gjennom kraftbørsen. Det er likevel gledelig at energikommisjonen mener at regjeringens varslede utredning må se nærmere på dette.

EU er nå i gang med å vurdere endringer i kraftmarkedene som i større grad frikobler gassprisen fra kraftprisen. Norge må bidra aktivt inn for å ivareta norske interesser i det pågående arbeidet og samtidig gjøre et selvstendig arbeid for å se på andre mulige modeller for prisdannelsen innenfor handlingsrommet i EØS-avtalen. Vi må ha en politisk regulering av utenlandshandelen med strøm slik at vannkraften og vår energirikdom, og ikke minst flerårsmagasinerne, disponeres til det beste for norske forbrukere og norsk næringsliv. Det nordiske kraftsamarbeidet kommer også fortsatt til å være svært viktig.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 2: Samferdsel

Basert på forslag 24,25,29,36,46,48,64,81

Distriktpolitikk - vegfinansiering

Trøndelag Arbeiderparti viser til at regjeringen er i gang med forarbeidet til en ny nasjonal transportplan som skal vedtas endelig neste år (2024). Hurdalsplattformen vil være førende for en omfordeling av samferdselsmidlene slik at en betydelig større andel av nasjonale vegmidler må gå til fylkesveg.

Årsmøtet er fornøyd med de prioriteringene regjeringen har gjort når det gjelder flytilbudet i distriktet og FOT-anbud, og grepet med reduksjon av fergetakster.

Trøndelag Arbeiderparti vil spesielt peke på viktigheten av at regionens prioriteringer bestemmer innholdet i neste NPT (Nasjonal Transportplan), og at planen blir fulgt opp med nok penger. Det skjedde ikke sist, og Trøndelag står uten realisering av de løftene forrige regjering kom med i sin NTP. Som eksempel kan nevnes full elektrifisering av Trønder- og Meråkerbanen, Godsterminal på Torgård, eller ferdig vei mellom Trondheim og Berkåk innen 2023.

Trøndelag Arbeiderparti viser til Hurdalsplattformen og er enig i at det må utarbeides en forpliktende plan på infrastruktur mellom stat og fylke, hvor staten tar et større økonomisk ansvar for fylkesveiene for å sørge for at distriktenes behov for fremkommelighet, bosetting, vekst og utvikling blir ivaretatt.

Dagens ordning hvor nye vegprosjekt blir finansiert av bilistene gjennom bompenger må endres, og gjøres mer rettferdig. Det er et problem at distriktene hvor befolkningstettheten er lavere ikke har samme grunnlag for bompengefinansierte prosjekter om de vil ha ny veg.

Vi må føre en politikk som i større grad demmer opp mot sentraliseringen også på samferdselsområdet. Distriktene tappes for ressurser og skoler, barnehager og butikker forsvinner. Det er grunn til bekymring.

I tillegg ser vi at presset øker inn mot byene. Arealproblemer og andre utfordringer vokser der og fortsetter dagens utvikling viser beregninger at om 80 år bor det én million flere innbyggere i en by. Forrige regjerings vegpolitikk forsterker effektene. Sentraliseringen øker og husprisene i byene skyter fart. I distriktene er det motsatt og forskjellene vil fortsette å øke. Hele Norge taper på en slik utvikling.

Langnesberga på E6 i Snåsa, må sikres mot ras

De nye planene for omlegging av E6 videre nordover er regulert og vedtatt. Arbeidet med tunnel forbi Langnesberga skulle egentlig kommet i gang i 2018, siden er det utsatt til 2023 og nå utsatt igjen. Dette åpner for en mulighet til å revurdere den traseen som er valgt, da denne ikke tar høyde for å utbedre flaskehalsen Vegsetbakken. Hver vinter utgjør trailere og vogntog et stort trafikksikkerhetsproblem når de blir stående og sperre vegbanen. I den planen som foreligger kommer tunnellopet såpass langt ned i bakken, på nivå med dagens kryss, og nedenfor de vanskelige svingene lenger opp i bakken.

Transport av gods, fra vei til sjø og bane

Riksrevisjonen uttalte i 2018: «Målet om å overføre godstransport over lange avstander fra vei til sjø og jernbane er ikke fulgt opp med aktiv styring og effektive tiltak». Fortsatt er det mye jobb å gjøre her. Regjeringen varslet en satsing på tiltak innen kyst, havn og farled i Hurdalsplattformen.

Rørosbanen ligger nærmest klar, med stor kapasitet og kan tas i bruk for mer gods- og persontransport. Det er nødvendig med nye kryssingsspor for å få bedre utnyttelse av den allerede eksisterende infrastrukturen, og ikke minst på lang sikt elektrifisering som vil føre til betydelig reduserte utslipp samt muligheten for å bruke norsk jernbanemateriell langt mer fleksibelt.

Trøndelag Arbeiderparti mener det må bli bedre infrastruktur langs kyst og ikke minst på bane. Det må komme tiltak som virker og blir brukt, slik at godsoverføring fra landevei til sjø og bane blir realiteter. Transport på sjø og spesielt på bane må løftes i ny NTP.

Infrastruktur ved et utvidet NATO

En utvidelse av NATO med Sverige og Finland vil gjøre Trøndelag enda mer sentralt plassert for alliert bistand. Det vil være behov for å utbedre viktig infrastruktur for å møte dette. Trondheimsfjorden og kysten langs Trøndelag vil bli viktig og kritisk haveinfrastruktur må rustes opp både i Trondheimsfjorden og Namsenfjorden. Meråkerbanen fra Stjørdal til Östersund og E14 fra Stjørdal til grensen må forsterkes sammen med Fv17 mellom Steinkjer og Namsos. Det må sees på støtte fra NATO og EU for utbygging av denne infrastrukturen og om det kan inngå i et forsvarsinfrastrukturfond som ledd i å nå NATOs mål om 2% av BNP til Forsvar.

Samtidig med NATO-utvidelsen bør det også sees på bedre samordning av Politiet, Statens Vegvesen og Tollvesenet med etablering av en felles kontrollstasjon.

Trøndelag Arbeiderparti mener:

- Staten må ta et større økonomisk ansvar for fylkesveiene for å sørge for at distriktenes behov for fremkommelighet, bosetting, vekst og utvikling blir ivaretatt.
- Langnesberga på E6 i Snåsa, må sikres mot ras snarest.
- Planlegging av E6 mellom Steinkjer og Grong må gjennomgås, slik at planene blir i tråd med faktiske forhold og dagens standarder. Strekningen må prioriteres høyt på NTP.
- At elektrifiseringa av Trønderbanen blir fullført til Steinkjer.
- At arbeidet med to tog i timen blir realisert
- At gjenstående dieselstrekninger som Røros og Nordlandsbanen blir gjort utslippsfri.
- At det må på plass en egen Innherredspendel på Trønderbanen mellom Stjørdal og Steinkjer.
- At det må på plass et lokaltog for Trondheimsregionen som går mellom Melhus og Stjørdal med avganger hvert kvarter
- At vi må øke antallet avganger på Dovrebanen og utvide togtilbudet fra Røros og nordover

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 3: Matproduksjon i en ny tid

Basert på forslag 17,18,57,65,77

Norge er avhengig av en omfattende samhandling med flere deler av verden for å kunne sørge for nok mat til egen befolkning. Vi må ta grep for å redusere vår avhengighet, og utnytte ressursene i det norske jordbruket enda bedre. På norske ressurser kan vi bli vesentlig mer selvforsynt. I Hurdalsplattformen er det målsatt at vi skal komme opp på 50% innen 2026.

Utfordringen i dagens landbruk er at det blir stadig færre som går inn i næringa og bidrar til å holde jorda i hevd. 13,3% av norsk landbruksareal er ikke i bruk i dag, noe som tilsvarer 1,6 millioner dekar. Kun 3% av Norges landareal er dyrket mark, men hele 45 % av landarealet er godt beite som er velegnet til produksjon av både melk og sunt og godt kjøtt. Derfor er det viktig å sikre både matjord og beiter mot nedbygging, og at vi rekrutterer folk til å holde jordressursene i hevd. Tilgangen til utmarksbeitene må sikres gjennom en forsvarlig rovviltpolitikk og en helhetlig arealpolitikk som ivaretar beitearealet.

Skal vi rekruttere til næringa, må lønnsomheten i landbruket opp. Gryttenrapporten, NOU2022:14, viste at bonden ikke tjener penger på landbruket, men på å arbeide utenom gården. Skal man ha markedsmessig lik avkastning på investert kapital, må man effektivisere med 43%. Dette effektivitetskravet er umulig og vil kun bidra til å sentralisere og å legge ned gårdsbruk over hele landet.

Vi blir flere mennesker og flere munnar å mette både i Norge og i verden ellers. Arbeiderpartiet mener at landbruksproduksjonen i Norge må øke i takt med befolkningsutviklingen, og vi må ta ansvar for å nå målet om 50 % selvforsyning innen 2026. Det ligger godt til rette for å øke planteproduksjon direkte til menneskelig konsum i Norge. Matkorn og proteinvekster er det enkleste å lykkes med. Potet og grønnsaker likeså, men sammen med frukt og bær har disse et svakt tollvern.

Skal vi ta vare på hele verdikjeden, fra jord til bord i Trøndelag, er det først og fremst viktigst å gjøre det mer lønnsomt for bonden uavhengig av bruksstørrelsen å produsere mat i distriktet. God lokalprodusert mat blir stadig mer populært, og folket vil ha levende distrikter og velstelte kulturlandskap. Landsdekkende samvirkeorganisasjoner sikrer lik pris til produsenter, og setter landbruket i stand til å levere trygg og fersk mat gjennom hele året. Arbeiderpartiet vil jobbe for å forsterke satsingen på landbruk i hele landet.

Sentraliseringen av arbeidsplasser som mer eller mindre direkte er koblet mot landbruket i regionen er ikke en ønsket utvikling. Spesielt kan sentraliseringen av lager og grossistleddet til matvarekjedene utgjøre en trussel for distriktsarbeidsplasser med store ringvirkninger utover de direkte arbeidsplassene på lagrene. Eksempel er grønnsaksproduksjonen. Det er en produksjon som er 100% kontraktsbasert og bortimot uten markedsregulering. Disse kontraktene er stort sett basert på årsavtaler. Det må føres en politikk som snur denne utviklinga og det må utredes hvordan makt- og ressursforholdene i landbruket kan fordeles bedre mellom de store matvarekjedene og produsentene.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- at bonden skal ha en lønn å leve av og at det jobbes frem et omforent tallgrunnlag for lønnsutviklinga i næringa før jordbruksforhandlingene.
- umiddelbart starte arbeidet med å lage en plan for å nå 50 % selvforsyning jf. målsettinga i Hurdalsplattformen innen 2026.
- at det opprettes et beredskapslager av korn i Norge.
- kjempe for distriktslandbruket og ivareta næringas behov for arealer.
- at det legges til rette for et aktivt og bærekraftig lønnsomt landbruk over hele landet, og at langsiktige og forutsigbare rammebetingelser prioriteres.
- at det legges til rette for at verdiskapingspotensialet for lokal- og økologisk mat skal kunne tas ut.
- ha et primærledd med markedsregulering og mottaksplikt
- føre en landbrukspolitikk basert på: et styrka importvern, eiendomslovgivning, markedsregulering og jordbruksavtalen.
- være tydelig på at kompetanse og FoU må prioriteres, da dette er av stor betydning for konkurransekräften til både primærnæringa og næringsmiddelindustrien.
- at mattrygghet, dyrehelse og dyrevelferd skal fortsette å være vårt fremste konkurransefortrinn.
- at investeringsvirkemidlene styrkes for å sikre rekruttering og videre drift. Midlene må innrettes slik at de ikke virker strukturdrivende, men stimulerer til investeringer tilpasset ressursgrunnlaget på gården.
- jobbe for gode velferdsordninger som er viktig for rekruttering til næringa og for likestilling.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 4: Fremtidens havbruksnæring

Basert på forslag 35,56

Havbruksnæringen er i dag Norges nest største eksportnæring. Trøndelag er en av landets største havbruksregioner og står for mellom 20-25 % av den norske produksjonen av oppdrettslaks. I tillegg til den betydelige verdiskapingen knyttet til produksjon av laks, skaper havbruksnæringen store ringvirkninger i tilknyttede næringer. Næringen har bidratt til å gi distriktene på kysten og deler av innlandet i Trøndelag betydelig vekst og optimisme de siste tiårene.

Den globale etterspørselen etter laks har i en årrekke vært sterk og økende, mens tilbudssiden ikke har kommet etter med tilstrekkelige volumer. Dette har gitt historisk sterke marginer i norsk oppdrettsnæring, noe som har gjort det til en robust næring som investerer i ny teknologi og nye løsninger. Dette er en enormt kapitalkrevende næring, som er en sterk motor i næringslivet i Trøndelag. Trøndelag Arbeiderparti mener det derfor er av stor betydning at næringen ikke mister denne utviklingskraften og viljen til å investere.

Trøndelag Arbeiderparti står fast på at verdiskapinga fra havbruksnæringa skal dobles innen 2030 og har derfor forståelse for den store usikkerheten som nå er i næringa på bakgrunn av innretningen i forslaget om grunnrenteskatt fra regjeringen som er lagt ut på høring.

Grunnrente er betegnelsen på en ekstraordinær avkastning, det vil si en avkastning utover normalavkastning, som oppstår fordi man utnytter en naturressurs/knapphetskode. I NOU 1992:34 Skatt på kraftforetak formulerer det såkalte Rødseth-utvalget dette slik for vannkraftverk:

"Den kapitalavkastning utover avkastningen i andre næringer som oppstår fordi det er gitt tilgang på utbyggbare vassdrag, kalles grunnrente."

I statsbudsjettet for 2021 – med henvisning til Kraftskatteutvalget (NOU 2019:16) – brukes en tilsvarende formulering:

"Grunnrenten er definert som den inntekten som stammer fra å utnytte en naturressurs som blir igjen etter at alle nødvendige innsatsfaktorer har fått sin markedsmessige avlønning."

Trøndelag Arbeiderparti vil peke på at havbruksnæringa ikke er direkte sammenlignbar med olje- og gassindustrien eller kraftbransjen som har grunnrentebeskatning i dag.

Likevel mener Trøndelag Arbeiderparti det er grunnlag for å si at havbruksnæringen benytter seg av en fellesskapsressurs som er begrenset av konsesjoner, høster ekstraordinær avkastning ut over normalavkastning og dermed kan være i posisjon for grunnrente, slik den er definert.

Forslaget til grunnrentebeskatning slik innretningen er foreslått kan imidlertid ikke støttes.

Det er spesielt hele normprissystemet som er utfordrende. Dette gjelder spesielt hvordan forslaget foreslår å bruke NASDAQ-priser på laks av den beste kvaliteten som grunnlag/normpris for verdifastsettelse av grunnrenten. Laksenæringen inngår kontrakter med fastpriser. Hvis kontraktsprisen er lavere enn NASDAQ-prisen vil det si at selskapene skal betale skatt av penger de ikke tjener. Innretningen som er foreslått vil derfor slå uheldig ut og vil medføre en verdifastsettelse basert på en pris langt høyere enn faktiske priser for selskapene. Dette gjelder da i særlig grad for langsiktige kontrakter til bearbeiding av laks på land i Norge.

Trøndelag Arbeiderparti merker seg finansministerens brev til Stortinget 5.12 der finansministeren slår fast at det for 2023 skal være faktiske priser som er grunnlaget for beskatning og at selskapene må legge frem dokumentasjon på reell prising for et nyetablert normpriseråd. Om skisserte modell blir innført etter høringen og behandling i Stortinget, er dette en ordning for verdifastsettelse som bør ligge til grunn for grunnrentebeskatningen også utover 2023.

Det er verdt å merke seg at det på Færøyene nyttiggjøres en annen modell for innhenting av grunnrenten. Denne modellen hensyntar produksjonskostnader og variasjoner i pris. Modellen er også implementert på Island. Denne modellen bør også bli utredet og vurdert før oversendelse til Stortinget.

Det har kommet innspill fra næringen om at det beregnede provenyet for 2024 kan ivaretas gjennom en midlertidig økning av produksjonsavgiften i 2023 – i påvente av vedtak i Stortinget om endelig modell. En utvikling av produksjonsavgiften til å ivareta skatteprovenyet kan være en foretrukket modell. Dette må vurderes videre.

Trøndelag Arbeiderparti mener det må gjøres endringer i innretningen av skatten før den innføres og at modellen bør vedtas med et bredt flertall på Stortinget – for å sikre forutsigbarhet på sikt.

Havbruksnæringen gir grunnlag for tunge satsinger innenfor service- og leverandørindustri, og den gir grunnlag for en betydelig innovasjon med internasjonalt potensiale. Denne utviklingen må få fortsette.

Det er viktig at innretninga blir utforma slik at det totale skattetrykket, herunder grunnrenteskatt, produksjonsavgift, naturressursskatt og formueskatt/verdifastsetting av eldre konsesjoner, sørger for at mangfold, norsk eierskap, investeringsevne og økt verdiskaping blir ivaretatt.

Trøndelag Arbeiderparti mener at:

- det er riktig å innføre en grunnrentebeskatning i havbruksnæringa, men forslaget til grunnrentebeskatning slik innretningen er foreslått kan ikke støttes.
- innføring av grunnrenteskatt må gjøres på en måte som ivaretar forutsigbarhet og trygghet for arbeidsplassene og legger til rette for økt bearbeiding av laks i Norge.
- den foreslåtte normprismodellen må endres.
- det må sikres et bredt og forutsigbart flertall på Stortinget, og samtidig ivareta det beregnede provenyet i forslaget.
- innføringen av skatten bør utsettes til etter at den endelige innretningen er vedtatt av Stortinget.
- om det likevel innføres en normprismodell som skissert, kan den ikke være basert på Nasdaq-priser, men en verdifastsettelse basert på faktiske priser.
- den samlede skattebelastningen for næringen blir grundig vurdert og at det sees opp mot skattesatsen på 40%. Det er viktig at fremtidig verdiskaping, vekst og investeringsvilje blir ivaretatt.
- det er viktig at flere investeringer blir fradragsberettiget i sin helhet.
- kommunene spesielt må sikres enda mer stabile og forutsigbare inntekter fra fellesskapet fremover i tillegg til at fylkeskommunene som eier av havbruksforvaltninga og regional utviklingsaktør på tvers av kommunegrenser må få sin del.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 5: Fosensaken

Basert på forslag 59 og for sent innkommet forslag fra Sørsamisk Arbeiderparti

Trøndelag Arbeiderparti mener den beklagelsen og innrømmelsen som kom fra det offentlige Norge ved statsministeren og olje- og energiministeren til samene og reindriftsnæringa på Fosen var riktig og viktig. Det er også bra statsministeren har vært ute og vil ha en bedre dialog med reindriftsnæringa og Sametinget. Det er helt avgjørende for å få til en god og rask prosess videre. Trøndelag Arbeiderparti har tro på at det finnes løsninger i fellesskap her. Det er mye som står spill.

Både til den generelle utviklingen av samfunnet, til trøndersk næringsliv og ikke minst for å nå klimamålsettingene innen 2030 trengs det kraft, og reindrifta er helt avhengig av godt beiteareal for å ha ei bærekraftig reindriftsnæring. Høyesterett har sagt sitt - det er staten som må løse situasjonen som vi nå står i.

Olje- og energidepartementet sammen med landbruks- og matdepartementet må nå følge opp Høyesterettsdommen. De må snarest og i dialog med reindriftsnæringa få på plass et nytt vedtak med flere nye tilfredsstillende avbøtende tiltak slik at det ikke lenger blir en krenkelse av reindriftas rett til å utøve sin kultur på Fosen.

Trøndelag Arbeiderparti mener derfor i respekt for saken at staten og reindrifta må gis tillit til at de nå ser på løsninger og et bredt spekter av ulike avbøtende tiltak slik at vi får en bærekraftig reindriftsnæring før det konkluderes om vindmøllene må rives.

Etter alt som har skjedd i kjølvannet av Fosensaken opplever mange samer at folk er blitt mer negative og at det er blitt vanskeligere å være same i de trønderske lokalsamfunnene. Samer har fått negative bemerkninger og rasistiske utsagn mot seg i hverdagen. Dette mener Trøndelag Arbeiderparti er uakseptabelt og det må det være nulltoleranse mot.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 6: Et kollektivløft for Trøndelag og Trondheim

(Basert på forslag 5, 11 og 50)

Fremtidens kollektivtilbud i Trøndelag

Trøndelag er et fylke med store avstander hvor de fleste velger å benytte seg av bil for å komme seg fram. Skal vi få flere trønderske innbyggere til å velge bort bilen til fordel for klimavennlige alternativer, må man bedre kollektivtransporten.

Ved å legge til rette for et styrket kollektivtilbud mellom de største byene og regionsentrene vil man både kunne få folk over fra bil til buss og tog, men også gjøre det enklere for unge å komme seg dit de skal.

Trøndelag Arbeiderparti mener toget spiller en helt sentral rolle i kollektivtransporten i Trøndelag og har et stort potensial for å ta en betydelig del av den fremtidige veksten i klimavennlige reiser. Vi må få på plass mer kryssingsspor på Trønderbanen og Dovrebanen for å øke antall avganger og fullføre elektrifiseringen til Steinkjer for økt hastighet og bedre utnyttelse av togmateriell. I tillegg bør vi jobbe for å styrke tilbudet med en egen pendel på Innherred og utvide togtilbudet fra Røros og nordover.

Kollektivtransport trenger ikke nødvendigvis å begrenses til tog, trikk og buss. I større regionsentra og byer vil det være aktuelt med bysykler, elsparkebykler og bildelingsordninger. I flere kommuner vil det være mer hensiktsmessig med ulike former for flex-tilbud og tilbringertjenester. Å bestille hjem en taxi, minibuss eller lignende som kan ta deg til kollektivknutepunktene for videre transport er både klimavennlig, men ikke minst distriktsvennlig. Det gjør at enda flere kan få et alternativt reisetilbud.

Framtidas kollektivtransport må gjøre det enkelt og overkommelig for folk å velge klimavennlig. Det bør sees på muligheten for at fylkeskommunen kan inngå forpliktende avtaler med kommuner som er villige til å bidra i utvikling av et utvidet mobilitetstilbud i sin

kommune. Dette kan gjelde regionsentre hvor det er mulig å ha f.eks buss, fleksibel transport, bysykler, el-sparkesykkel og bildelingsordninger.

Trøndelag Arbeiderparti mener det også må sees på et kollektivtransport-abonnement hvor man betaler en fast pris i måneden og får fri tilgang på alle former for klimavennlig transport. I én app eller på én nettside bør man kunne finne alle former for klimavennlig transport som kan frakte deg fra A til B. Herunder burde man hatt avtaler med bysykkel, el-sparkesykkel, buss, trikk, tog og båt slik at man, uansett hvor man bor i fylket, kan komme seg dit man vil ved hjelp av et helhetlig mobilitetsstilbud i én enkel teknisk løsning.

Sykkel er et fremkomstmiddel som enkelte steder i Trøndelag kan være et fullgodt alternativ til bil om vi legger til rette for det. Trøndelag Arbeiderparti vil jobbe for bygging av sykkelhotell ved de mest trafikkerte kollektivknutepunktene. Her kan man sette fra seg sykkelen innendørs slik at sykkelen slipper slitasje fra vær og vind, det vil være mulig å lade i tilfelle det er en el-sykkel og det kan være verktøy for enkel service. På denne måten vil det bli attraktivt å sykle til toget, bussen eller båten, i stedet for å kjøre hele veien.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Styrke kollektivtilbudet mellom regionsentrene i Trøndelag
- At busstilbudet skal samsvare med lokale behov, blant annet ved at avganger er på hensiktsmessige tidspunkt som sammenfaller med eventuelle togavganger eller lignende
- Utvide det fleksible transporttilbudet i kommunene; tilbringertjenester eller buss fra utkantene av kommunen til kollektivknutepunkt for tog eller annen kollektivtransport.
- Ha en klimanøytral kollektivtrafikk i Trøndelag innen 2030
- fullføre elektrifiseringen av Trønderbanen til Steinkjer
- Få på plass to tog i timen mellom Steinkjer og Støren
- Jobbe for en egen Innherredspendel på Trønderbanen mellom Stjørdal og Steinkjer.
- Jobbe for et lokaltog for Trondheimsregionen som går mellom Melhus og Stjørdal med avganger hvert kvarter
- Jobbe for å øke antallet avganger på Dovrebanen og utvide togtilbudet fra Røros og nordover
- Se på muligheten for å lage egne mobilitetsavtaler mellom fylkeskommunen og kommuner/regioner i Trøndelag
- Se på et kollektiv/mobilitetsabonnement som gir tilgang til flere mobilitetsløsninger i en og samme løsning til en gunstig pris.
- Jobbe for bygging av sykkelhotell ved de mest trafikkerte kollektivknutepunktene

Billettpriser for vanlige folk

Et premiss for sosialdemokratisk klimapolitikk er at alle skal ha muligheten til å kutte utslipp uavhengig av størrelsen på lommeboken deres. Det å ha et rimelig kollektivtilbud vil være viktig for å få enda flere, særlig unge, til å velge kollektivt. Det er også viktig at det er de som reiser ofte som skal ha de rimeligste reisene.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Ha et rimelig kollektivtilbud som får flere til å reise kollektivt.
- Se på muligheten for å inkludere lærlinger i gruppen "student" på bussbilletter.

Framtidens kollektivtilbud i Trondheim

Skal vi lykkes med å nå våre klimaambisjoner om å kutte utslippene i Trondheim med 80% innen 2030 må vi også lykkes i jobben med å få flere til å ta klimavennlige reisvalg. I Trondheim har vi et nullvekstmål som sier at veksten i trafikken skal tas gjennom at flere går,

sykler eller reiser kollektivt. Personbiltrafikken er ansvarlig for en tredjedel av byens klimagassutslipp. Vi må sørge for at vi har et raskt og rimelig kollektivtilbud, og at det faktisk lønner seg å reise kollektivt.

Kollektivtilbudet er den mest effektive og miljøvennlige transportformen vi har. Derfor må vi bygge ut tilbudet, med flere metrobuslinjer, flere tverrforbindelser, flere busser mellom bydelene, flere kollektivfelt og utrede utvidet trikketilbud. I tillegg må toget ta sin andel av de økte kollektivreisene. Toget kan spille en avgjørende rolle innad i Trondheim mellom Heimdal og Ranheim, men også i Trondheimsregionen mellom Støren og Stjørdal. Trøndelag Arbeiderparti mener vi må få på plass et lokaltog som går hvert kvarter mellom Melhus og Stjørdal.

Fremtidens kollektivtilbud i Trondheim skal være basert på nullutslippsløsninger. Vi må sørge for at alle bussene i Trondheim går på enten elektrisitet eller biodrivstoff, med et mål om at kollektivtrafikken skal være klimanøytral i 2030. Det skal lønne seg å velge miljøvennlig.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Øke antall metrobuslinjer og bygge dedikerte traseer for å styrke fremkommeligheten.
- Forbedre kollektivtilbudet mellom Sørsida, Byåsen og Østbyen med både buss og tog.
- Utrede muligheten for å utvide Gråkallbanen til Sluppen og Nyhavna.
- All kollektivtransport i Trondheim skal være nullutslipp fra 2029.
- Utvide kollektivtilbudet til et mobilitetstilbud med elsparkesykkel, bysykkel og bildelingsordning.
- at toget skal ta en sentral rolle i kollektivtilbudet i Trondheim med 15min avganger og ta i bruk Stavne - Leangen traseen.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 7: Nok ansatte i barnehagen gjennom hele dagen

(forslag 39 og for sent innkommet forslag fra Malvik)

Barnehagen skal være et godt sted å være. Den skal være fylt med trivsel, mestring, omsorg, trygghet og læring. Barndommens egenverdi må vektlegges, gjennom frispontan lek. Dette krever at barnehagen har ansatte som har kunnskap om barns lek, utvikling og behov. Ansatte må få tid og rom til å gjøre den jobben. Barna skal oppleve ansatte som har et fang å sitte på, at de blir lyttet til og har evnen til å sette seg inn i deres hverdag. Alle ansatte skal ha muligheten til å holde seg faglig oppdatert, slik at kvalitetene vedlikeholdes og økes. Det må være et godt samspill mellom de ulike yrkesgruppene i barnehagen.

Arbeidsbelastningen må fordeles på alle ansatte, slik at flest mulig kan stå i yrket under hele arbeidskarrieren, uavhengig hvilken utdanningsbakgrunn man har. Skal man få til dette må det være nok ansatte gjennom hele arbeidsdagen. Bemanningsnormen må opp. I dag er bemanningsnormen 3 ansatte på 18 barn over 3 år, og 3 ansatte på 9 barn under 3 år. Kun 2 voksne er sammen med barna gjennom hele dagen. Slik kan det ikke være.

Pedagogiske ledere har 4 timer ubundet arbeidstid/ plantid i uka. Med 50 prosent barnehagelærere vil det bli flere plantimer borte fra avdeling. I tillegg til at pedagoger skal ha foreldresamtaler, møter med andre instanser og interne møter, så ser vi at tiden på avdelinger sammen med barna reduseres.

Bemanningsnormen må økes slik at det er minimum tre ansatte sammen med barna gjennom hele dagen. På denne måten gir vi barn en god start på livet.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- at bemanningsnormen skal følges hele dagen, og at pedagogisk arbeid, møtetid og annet fravær ikke skal gå utover antall ansatte som er sammen med barna.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 8: Norge trenger mer felleseid natur

(forslag 2 og 19)

I Norge er kun 20 % av landarealet underlagt eierskap av vårt statlige foretak Statskog. Sammenlignet med andre europeiske land er det en forsvinnende liten andel statsgrunn.

Statskog sikrer allmennheten tilgang på naturopplevelser og jakt- og fiskemuligheter, samt bærekraftig utvikling av eiendommer ute i distriktene i Norge. Høsten 2022 kjøpte Statskog AS Meraker Brug, og styrket dermed fellesskapets eiendomsportefølje med en betydelig utmarkseiendom.

Årlig avhendes betydelige utmarkseiendommer i Norge fra private eiere, og da må Statskog være med og utrede mulighetene for ervervelse. Å sikre naturområder i fellesskapets eie, og å forvalte disse til det beste for allmennheten, er et prosjekt av sosialdemokratisk kaliber.

Trøndelag Arbeiderparti ønsker derfor at Statskog utarbeider en strategi for å tilegne seg utmarkseiendommer av vesentlig betydning for allmenne interesser, og at staten sørger for investeringsmidler til å anskaffe disse eiendommene når de havner på markedet.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 9: Livet som student

(Forslag 76, 12, 55)

Helse

En god fysisk og psykisk helse er en viktig forutsetning for en god studietid. Den nylig offentliggjorde rapporten om studentenes opplevde livssituasjon er alarmerende lesning og vil kreve økt innsats både på statlig og kommunalt nivå.

Det er en stor utfordring at studenter ikke får fastlege når de flytter til en helt ny kommune, og heller ikke har kunnskap om hvilke helsetjenester kommunen tilbyr. I Oslo samkjører de fastlegeordningen med samskipnaden, slik at alle studenter har tilgang på fastlege. I tillegg har de en egen seksjon for psykisk helse og tannhelsetjeneste, og kan tilby et helhetlig helsetilbud. Da sikrer man en enkel ordning for alle studenter, og unngår at studenter blir tvunget til å reise hjem til sin hjemkommune for å få helsehjelp. Denne ordningen burde man sikre studentene ved Sit og studentinord her i Trøndelag. I tillegg må kostnaden på tjenestene ned, slik at den enkelte student faktisk har råd til å oppsøke helsehjelp ved behov.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- styrke studentenes helsetilbud herunder ordningen med fastleger for studenter, ved at bevilgningene til studentsamskipnadene økes
- se på muligheten for å utvide ordningen med gratis prevensjon
- Sikre at flere psykologer er tilgjengelig for studenter.
- Styrke informasjonen om hvilke helsetilbud som finnes i studentkommunene for nye tilflyttede studenter.

Kultur

Alle studenter bør ha tilgang til et bredt kulturtilbud. Det er bekymringsfullt at mange studenter i dag ikke har råd til å benytte seg av det varierte kulturtilbudet som finnes i Trøndelag.

For å sikre at kulturtilbudet blir tilgjengelig for alle studenter, vil Trøndelag Arbeiderparti arbeide for å øke tilskudd til kulturarrangementer og kulturtilbud for å holde prisene nede. Dette vil gjøre det mulig for studenter å ta del i det varierte kulturtilbudet i Trøndelag.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Arbeide for å øke rammen for tilskudd til arrangement og kulturtilbud for å holde prisene lave
- Legge til rette for et større samarbeid mellom kulturinstitusjoner og studentorganisasjoner
- Arbeide for å få studentpris på flere kulturarrangement

Studentøkonomi

Trøndelag Arbeiderparti mener at alle studenter skal ha muligheten til å studere på heltid.

Skal vi greie det er vi på sikt nødt til å innføre 12 måneders studiestøtte. Selv om studiene ofte står på vent i sommermånedene, fortsetter de faste kostnadene, som leie og strøm, å rulle hele året. Lån og stipend skal dekke tak over hodet, mat på bordet og gi rom for at studenter har tid til å være fulltidsstudenter. Slik er det ikke i dag. Over 70% av dagens studenter er avhengig av en jobb ved siden av studiene. Mange jobber fordi støtten fra Lånekassen ikke strekker til.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- at studenter skal kunne være fulltidsstudenter ved å gradvis øke studiestøtten til 2 G og innføre 12 måneders studiestøtte.
- Studiestøtten må bestå av mer stipend og mindre lån

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 10: Hele folket i arbeid

(31, 34, 44, 62)

For Arbeiderpartiet vil arbeid til alle, alltid være jobb nummer 1. Samtidig som det er høy sysselsetting og lav arbeidsledighet så er det over 50 000 trøndere som står utenfor arbeid, utdanning eller annen aktivitet. Mens ledigheten har gått ned, har antall unge uføre gått opp. Slik kan det ikke fortsette. For de som står i denne situasjonen er det altfor mange som kunne bidratt på ulikt vis for å løse de oppgavene kommuner og næringsliv står overfor. Å stå utenfor arbeidslivet er svært negativt for den enkelte og vil fort kunne skape depresjoner og psykisk uhelse. Trøndelag Arbeiderparti vil gi alle en mulighet til å bidra i arbeidslivet.

Den lave arbeidsledigheten er en unik mulighet til å inkludere flere i arbeid eller utdanning. Enkelte bransjer skriker etter mer arbeidskraft og kommunene står overfor oppgaver som krever flere hender og ulik kompetanse inn i sektoren. Et tiltak er desentralisert sykepleierutdanning og barnehagelærerutdanning. Fremtidens kompetansebehov trenger også flere fagarbeidere. Skal vi lykkes med inkludering, må næringsliv, kommuner, NAV og fylkeskommunen samarbeide tettere. Altfor mange blir gående fra tiltak til tiltak. Tiltakene må gi en varig løsning gjennom en fast jobb. Flere arbeidsgivere må forplikte seg til å stille med en fast og hel stilling i andre enden. Insentivene fra regjeringen har blitt bedre. For de mange unge som står utenfor arbeid er regjeringens arbeid med en ungdomsgaranti, som skal sikre at unge får fullført utdanning og kommet ut i arbeid, et godt tiltak.

I denne gruppen er det avgjørende at NAV kommer raskt på banen. Unge som kommer inn i NAV-systemet skal ikke måtte vente. Å få unge ut i jobb må være en prioritert oppgave ved alle NAV-kontor. En innføring av et eget «NAV ung» bør vurderes, der unge uavhengig av ytelse blir fulgt opp av egne konsulenter, og det finnes et sterkt tverrfaglig samarbeid mellom ulike etater og hjelpeinstanser. Trøndelag Arbeiderparti mener det i tillegg må sees på en egen løsning der flere ytelser samles i en «ungdomsyttelse». En pilot for dette bør prøves ut i Trøndelag gjennom bruk av forsøksloven

Trøndelag Arbeiderparti mener:

- NAV og arbeidsplasser må få mer forpliktende avtaler som fører til fast jobb.
- Flere må få muligheten til å fullføre videregående og det må investeres i lærlinger og legges til rette for videreutdanning.
- Kvalifisering av arbeidskraft må kobles mer opp mot behovet for arbeidskraft
- Samordne alle tiltaksordningene for de som står utenfor arbeidslivet med mål om effektiv ressursutnyttelse og samtidig sikre at alle de som står utafor dermed kan få et verdig liv og ha meningsfylt arbeid.
- Forsterke tillitsreformen spesielt innen NAV, slik at den den voldsomme rapporteringen og begrensningene i tiltaksaktiviteter begge bygges ned
- Skillene mellom VTA ordningen og AFT tiltak er unaturlig og må bygges ned, slik at vi kan få en tiltaksordning som er til det beste for de som trenger hjelp.
- Opprette et NAV ung for tidlig oppfølging av unge som faller utenfor

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 11: Trygghet i fellesskapet **(forslag 21, 22, 26, 51, 69, 73)**

Arbeiderpartiet mener arbeid og offentlig finansiert skole, helse og velferd er den beste nøkkelen til å bekjempe fattigdom. Arbeidslinjen må handle om å gjøre det lettere for mennesker i arbeidsfør alder å få relevant utdanning eller kompetansegivende opplæring for å komme i arbeid og fungere i arbeidslivet etter evne. Den skal ikke handle om å straffe mennesker som enten ikke er i arbeidsfør alder eller ikke har mulighet til å jobbe med et inntektsnivå som ikke lar en opprettholde en grunnleggende trygghet i hverdagen og frihet til å leve verdige liv.

Samtidig som vi jobber for å få flere i arbeid og utdanning, må vi derfor sørge for at de som står utenfor i dag får en økonomi de kan leve av. Fellesskapet må stille opp med sosiale ordninger og støtte til de som av ulike grunner ikke kan stå i jobb. Trøndelag Arbeiderparti mener at alle som lever på offentlige utbetalinger i Norge skal ha en økonomi som gir et trygt og verdig liv.

Trygdesystemet gir mennesker frihet, fordi det gir trygghet. I vår bevegelse ser vi ikke på trygd som en utgift, eller noe som bare gagnar de enkeltpersonene som får penger. Offentlige stønader er en investering i folk, som med fellesskapet i ryggen kan satse på å ta en utdanning eller jobb hvis de har mulighet til det. Et sterkt trygdesystem er en bærebjelke i vår velferdsstat.

Alle vi som bor i Norge skal vite at vi får hjelp når vi sliter, at vi ikke blir stående på bar bakke. Tillit skrives likt begge veier. Og tillit fungerer bare når den går begge veier. Når vi bidrar og betaler skatt av inntekten vår hver måned, er det fordi vi har tillit til at velferdsstaten

er der for oss når vi trenger den. Da må velferdsstaten ha tillit til oss når vi kommer og ber om hjelp.

Det er en stor utfordring for samfunnet at barn lever og vokser opp i fattige familier. Det er uakseptabelt at barn vokser opp i fattigdom i Norge. Vi må endre kriteriene for å motta sosialhjelp slik at de ikke er så strenge at vi ikke får hjulpet de som trenger det. Det bør være en mulighet til å kunne utbetale mer i en periode når det er behov, slik at den økonomiske krisen ikke biter seg fast i familien.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- at det skal lønne seg å jobbe, men at trygdesatsene må være på et nivå som gir et trygt og verdig liv.
- støtte opp om regjeringens arbeid med tillitsreform i NAV
- At økningen i trygden skal følge de faktiske levekostnader i samfunnet.
- At inntekter fra jobb i samarbeid med NAV ikke skal avkortes.
- At alle som bruker NAV skal ha lovfestet rett til å ha kontakt med en fysisk saksbehandler
- Øke satsene og forenkle ordningene som skal fungere som et sikkerhetsnett i den norske velferdsstaten
- at ytelser til ulike ordninger som brillestøtte, cøliaki, alopecia økes i takt med kostnadsveksten

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 12: Oppvekstreformen

(forslag 26)

Trøndelag Arbeiderparti vil sikre at alle barn og unge får de samme mulighetene til å bli vinnere i eget liv, uansett hvor de bor, hvilken bakgrunn de har og hvem de er. Det å investere i barn og unge gjennom tidlig innsats og forebygging, gir avkastning for den enkelte, for familiene og for hele samfunnet.

Ny oppvekstreform ble iverksatt 1.1.2022. Reformen gir kommunen et større faglig og økonomisk ansvar for barnevernet. Målet med reformen er at kommunen skal styrke arbeidet med tidlig innsats og forebygging, og at hjelpen skal bli bedre tilpasset barn og familiers behov. Arbeiderpartiet må bidra til at det forebyggende og tverrfaglige arbeidet styrkes. Tverrfaglighet må ikke være et mål, men et middel for å styrke laget rundt barn og unge.

Tidlig innsats handler om universelle allmennforebyggende tiltak som gjelder for alle barn. For barn og familier som er utsatt for risiko, skal det gjennom samarbeid mellom helsestasjon, barnevern, barnehage eller skole iverksettes tiltak så tidlig som mulig.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Styrke tidlig innsats fra før barnet er født til skolealder for å forebygge at barn faller utenfor gjennom tverrfaglig forebyggende arbeid.

- Styrke laget rundt barna i barnehagen og elevene i skolen for å utvikle et læringsmiljø som sikrer læring og mestring.
- Sørge for at oppvekstreformen blir finansiert. Vi trenger et trygt og rettssikkert barnevern som sikrer barn og familier gjennom forebygging, tidlig innsats og tverrfaglig samarbeid.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 13: Eldre

Forslag 6,7,8,9,15,30

Andelen av eldre i befolkningen vil øke betraktelig. Det er forventet en betydelig økning av både yngre-eldre (65-79 år) og eldre over 80 år i årene framover. Eldre er ikke en ensartet gruppe, og det er stor variasjon i helse og skrøpelighet. Det er særlig de over 80 år som har helse- og funksjonsproblemer med hjelpebehov.

Eldre klarer seg i større grad selv, og har bedre iboende kapasitet og bedre fysisk og kognitiv funksjonsevne enn tidligere. Mange eldre er tilfredse med livet, men i særlig høy alder øker forekomsten av ensomhet samtidig som flere opplever at funksjonsnivået svekkes.

For å møte utviklingen må folkehelseområdet få større prioritet og ha større oppmerksomhet på økende antall eldre i årene som kommer. Satsinger og tiltak i kommunen som bidrar til at eldre holder seg friske og selvhjulpne lenger blir viktige for å redusere presset på helse- og omsorgstjenestene. Dagens og fremtidens eldre vil leve flere sunne og aktive år, men mange av de eldste eldre vil oppleve et økende behov for hjelp og omsorg. Innsatsen må dreies mer i retning av forebygging, og tidlig og mindre ressurskrevende innsats. Det vil bidra til å redusere utfordringene for tjenestetilbudet fremover og samtidig bidra til en bedre folkehelse. Målet er at alle eldre skal oppleve god livskvalitet, fellesskap og nødvendig tilrettelegging.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- i større grad legge til rette for et variert boligtilbud og nye boformer som bidrar til at eldre får mulighetene til å bo i en bolig som gir trygghet og er egnet for alderdommen. Dette gjelder også unge demente. Finansiering må sikres slik at dette blir en reell mulighet.
- satse aktivt på mer bruk av velferdsteknologi.
- Stat og kommune må sammen sørge for utbygging av sykehjem og omsorgsplasser.
- at kommuner utreder og utvikler tiltak i samarbeid med eldre selv for å forebygge ensomhet og psykiske plager gjennom å etablere lavterskel, gruppebaserte dagtilbud som ikke er avhengig av kommunale vedtak som sosiale tiltak, fysisk aktivitet, sangøvelser, transporttilbud og samarbeide med frivilligheten om besøk- og følgetjenester.

- at beboere på sykehjem og institusjoner skal være sikret et kvalitativt godt mattilbud i forhold til ernæring, variasjon, smak, anretning og egne ønsker. De som ikke kan spise på egenhånd må få hjelp slik at de får gode matopplevelser og riktig kosthold.
- I arbeidet med å tilrettelegge for et mer aldersvennlig samfunn må arbeidet mot sosial ulikhet vektlegges i form av økte satser for minstepensjon og sosiale stønader.
- aktivt bidra til at de som ønsker det kan stå lengre i arbeid.
- - at tidlig identifikasjon etterfulgt av rask behandling er med på å redusere de negative konsekvensene av hørsel- og synstap. Problemer med syn og hørsel kan lett føre til sosial isolasjon.
- at kommuner skal tilby tilgjengelig informasjon og veiledning om bruk av hjelpemidler som høreapparat og briller.
- at kommuner skal lage en handlingsplan for å øke digital kompetanse blant eldre.
- øke tilskudd til frivillige lag og organisasjoner og fortsatt styrke frivilligsentralene.
- styrke pårørendepolitikken.
- øke innsatsen for en sømløs samhandling mellom kommuner og sykehus.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 14: Foreldrepermisjon

Forslag 3

Fødselstallene er en viktig indikator for om likestillingspolitikken fungerer. De siste årene har lite blitt for å forbedre fødselstallene. Regjeringen gjennomfører mye bra familiepolitikk, blant annet gratis SFO for førsteklasinger og billigere barnehage.

Det samlede fruktbarhetstallet var 1,55 i 2021. Det vil si at det ble født 1,55 barn per kvinne. Fra 2013 til 2021 har tallet sunket fra 1,78 til 1,55.¹ Dette er en dramatisk nedgang på få år. Distriktene rammes hardest av de lave fødselstallene, fordi få distriktskommuner klarer å kompensere for lave fødselstall med tilflytting, og får dermed negativ befolkningsvekst.

Arbeiderpartiet må arbeide for å snu den negative trenden, ved å føre en aktiv familiepolitikk. Det er uvisst om det er en sammenheng mellom de lave fødselstallene og den tredelte permisjonsordningen. Men det er ingenting som tyder på at den er positiv for fødselstallene. Etter at fedrekvoten økte fra 10 til 15 uker i 2018, har i tillegg andelen mødre som tar ulønnet permisjon økt kraftig - fra 30 prosent i 2018 til 48 prosent i 2021. Fedre tar i langt mindre grad ulønnet permisjon. Fra 2017 til 2021 har andelen økt fra 5 til 11 prosent, ifølge statistikk fra NAV. Fedre som tok ulønnet permisjon, tok i gjennomsnitt 11 uker i 2021. Ulønnet permisjon er uheldig, blant annet fordi det medfører tapt pensjonsopptjening og tap av retten til sykepengene.

Ulønnet permisjon har noen uheldige konsekvenser, spesielt siden det er stor kjønnsmessig skjevhet i hvem som tar ulønnet permisjon. Som årsak til bruk av ulønnet permisjon oppga flest at de ønsket at barnet skulle være hjemme lengre og at mor tok ulønnet permisjon for å

amme barnet. Ammefri kompenserer i en viss grad for kortere permisjon. For mange arbeidstakere er derimot ammefri ingen reell praktisk løsning.

Fedrekvoten er et viktig og godt verktøy som fremmer likestilling både for kvinner og for menn. Ordningen bidrar til å likestille mor og far som omsorgspersoner og gi begge kjønn bedre mulighet til å satse både på familie og yrkeskarriere. På den annen side er det ikke ønskelig at vi går tilbake til et samfunn der det er den enkelte familie som selv må finansiere foreldrepermisjonen. Når nesten halvparten av kvinnene tar ulønnet permisjon må vi revurdere om ordningen er tilstrekkelig fleksibel. Videre bør rettighetene til de som tar ulønnet permisjon styrkes, og det bør gjøres unntak i kvotesystemet for selvstendig næringsdrivende.

Med bakgrunn i at det fødes færre barn i Norge, bruker staten per i dag mindre penger enn før på permisjonsordninger til foreldre. Vi bør derfor forlenge fellesperioden med 4 uker.

Trøndelag Arbeiderparti vil

- Styrke rettighetene til de med ulønnet permisjon
- Gjøre unntak i kvotesystemet for selvstendig næringsdrivende
- Utvide fellesperioden med 4 uker.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 15: Strømming av barneidretten

Forslag 10

Idretten er en unik arena for lagbygging. I organisert idrett finner vi ildsjeler som gjør en stor jobb for fellesskapet når det gjelder å skape sosiale møteplasser for fysisk aktivitet. Mange opplever at idretten skal være et fristed for både sosiale media og de forventningene som er i samfunnet ellers. Strømming av barne- og ungdomsidretten vil kunne frata barn og unge muligheten til å oppleve idretten som dette fristedet.

Så mye som idretten er en arena for personlig utvikling, er den også en arena med potensielt mange unge som sliter. Spiseforstyrrelser og dårlig selvbilde er økende problemer hos unge. Banen skal være en plass for mestring, og derfor ønsker Trøndelag Arbeiderparti å tilrettelegge for at trenere og andre voksenpersoner i idretten skal få kompetansen som kreves for å forebygge, avdekke og håndtere dette.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- Sørge for at kommersielle streamingtjenester som MyGame ikke har lov til å filme og streame barneidretten.
- at det utarbeides retningslinjer for strømming av utøvere under 18 år og som deltar i seniorklassen.

- Gi trenere og ansvarspersoner i idretten tilbud om kurs, skoling og kompetanse på spiseforstyrrelser og psykiske plager.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 16: Finansiering av flercampus

Forslag 27

Regjeringen må gjennomføre ambisjonene i Hurdalsplattformen om at den vil stille tydeligere nasjonale krav til universiteter og høyskoler om geografisk nærvær for å møte regionale kunnskaps- og kompetansebehov, og sikre tilgang til et bredt utdanningstilbud der man bor.

Regjeringen la fredag 24. mars fram «Utsynsmeldingen» (Stortingsmelding 14, 2022/23), hvor det blant annet lanseres et nytt finansieringssystem for UH-sektoren. I meldingen heter det at finansieringen av flercampus er et politisk spørsmål som må behandles i statsbudsjettet.

Nord universiteter har 8 studiesteder fra Stjørdal i sør til Stokmarknes i nord. Det minste studiestedet har 1.750 innbyggere. Universitetet har de samme krav til faglig standard på undervisning og forskning på de små som de store studiestedene. Nord universitet som flercampus-institusjon har moderne organisasjons- og arbeidsformer og utnytter og utvikler de muligheter digitaliseringen gir, men det er uansett vesentlige ekstrakostnader ved flercampusuniversiteter.

Disse ekstrakostnadene er blant annet knyttet til:

- Etablering, drift og vedlikehold/oppgradering av fysisk og digital infrastruktur på flere studiesteder
- Leveranser av tjenester med stor geografisk spredning
- Geografisk distribuerte fagmiljø (undervisning og FoU) krever lokal bemanning av en rekke støtte- og koordinerende funksjoner, som blant annet bibliotek, IT-drift, studieveiledere og annen infrastruktur for forskning og forskningsbasert undervisning
- Undervisning gis ofte til program/emner med færre studenter da rekrutteringsgrunnlaget ofte er mindre
- Kvalitetskrav i utdanningstilbud og i FoU-virksomheten krever koordinering, samhandling og bruk av fagressurser på tvers av studiestedene
- Kommunikasjon- og informasjon knyttet til koordinering av virksomhet på flere studiesteder og til ulike geografisk betingende kulturer
- Studentdemokratiet, studentvelferd og psyko-sosialt studentmiljø på og på tvers av studiestedene
- Mange vertskommuner å samhandle med og etablere gode vilkår for studenters trivsel og velferd

Solberg-regjeringen satte i sin tid ned et utvalg som skulle se på «Næringslivets betydning for levende og bærekraftige lokalsamfunn». I Stortingsmeldingen, som ble levert i 2020, skrev utvalget blant annet:

«Utdanningssystemet spiller en sentral rolle ved valg av bosted og dermed også for tilgangen til fremtidig arbeidskraft for næringslivet i en region. Unges bostedspreferanser påvirkes blant annet av tilgang til typiske urbane tilbud som et variert arbeidsmarked, et godt kulturtilbud og sosiale møtesteder. Et godt og attraktivt studietilbud kan også ha stor

betydning for tilflytting. Studier har vist at rundt 70 prosent blir værende i regionen der de har gjennomført studiene. Av studenter som i tillegg er født i samme region, blir hele 80 prosent værende.

Samhandling mellom næringslivet og universitets- og høyskolesektoren er av stor betydning for regional og nasjonal verdiskaping. Ikke minst spiller universitetene og høyskolene en viktig rolle for kompetansen til arbeidskraften i det regionale næringslivet.»

Å være en «desentral» institusjon er svært viktig for Nord universitet – faktisk en viktig del av universitets identitet. Men en slik organisering er også kostnadsdrivende sammenlignet med å samle forskning og utdanning på få steder. Det må imidlertid tas hensyn til flercampusinstitusjonenes spesielle kostnader i Statsbudsjettet for 2024.

Trøndelag Arbeiderparti ber om at Regjeringen sørger for at man følger opp ambisjonen i Hurdalsplattformen og i Utsynsmeldingen, slik at det kommer forslag om bedre finansiering av flercampus-institusjoner i statsbudsjettet for 2024. Dette kan gjøres ved at de institusjoner som har campus i SSBs sentralitetsindeks 4,5 og 6 får økt støtte hvert år for hvert studiested innenfor disse områdene, til å dekke merkostnadene ved å ha en desentralisert campusstruktur. Disse midlene må komme som tillegg til dagens finansiering av institusjonene.

Bare slik kan Regjeringen sikre gode flercampusinstitusjoner som fortsatt evner å gi et bredt utdanningstilbud uavhengig av hvor i landet man bor. Det vil imøtekomme nasjonale kvalitetskrav og gi tilgang til kompetanse og kunnskap landet rundt gjennom forskningsbasert innovasjon og verdiskaping i lokale samarbeidsprosjekter.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 17: Marin forsøpling

(basert på forslag 32)

Marin forsøpling er en av våre største miljøutfordringer. Det er enorme mengder plast i havet. Plast er lite nedbrytbart og kan bli værende i havet i årevis. Her blir plasten omdannet til mikroskopiske plastpartikler på størrelse med plankton. Et stort antall fugler, fisk og dyr dør hvert år som en følge av skader fra små plastbiter, poser, flasker og annet marint avfall. Fiskeri- og oppdrettsnæring, petroleumsvirksomhet og skipsfart har et spesielt ansvar for å hindre marin forurensing.

Trøndelag Arbeiderparti mener at Norge må lede an i innsatsen med å stanse plastforurensing i havet ved å øke statens bevilgningene til strandrydding.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 18: Bærekraftige byer, tettsteder, og bygdesamfunn

Forslag 38

Bolig- og næringsutvikling er viktige områder for å nå målene om bærekraftige og attraktive lokalsamfunn. Bolyst og arbeidsplasser er viktige stikkord. FNs bærekraftsmål forutsetter en helhetlig tilnærming til samfunnsutviklingen, der økologisk, sosiale og økonomisk bærekraft ivaretas.

Mange distriktskommuner opplever nedgang i folketallet. Vi får flere eldre og færre barn i skolealder. Rekruttering av fagpersonell i nøkkelstillinger innenfor eksempel helse og omsorg er krevende. Vi må ha økt fokus på sammenhengene mellom bolyst, jobbmuligheter og næringsutvikling. Kommunene har ulike utfordringer, og statlige virkemidler må gi handlingsrom for lokale og regionale vurderinger.

Trønderske kommuner kjennetegnes ved mangfold, og har både attraktive tettsteder og levende bygdesamfunn med spredt bebyggelse. Trøndelag Arbeiderparti mener at bygdesamfunnene har en sentral rolle i verdiskaping og i forvaltningen av natur- og kulturverdier. Attraktive lokalsamfunn er en forutsetning for bolyst og sosial bærekraft.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 19: Oppryddingen ved nedlagte gruver

Forslag 47

Gruvedrift har i mange hundre år vært den viktigste næringen i flere av kommunene i fjellregionen. Store verdier ble skapt, og lenge også eksportert ut til aksjonærene som ofte befant seg utenlands.

I dag sitter vi igjen med et kulturlandskap som er sterkt preget av konsekvensene fra denne virksomheten. Kjøli og Killingdal gruver i Holtålen, så vel som Nordgruvefeltet i Røros kommune er eksempler på gruveområder som sårt trenger at det gjennomføres miljøforbedrende tiltak.

Giftige mineraler skylles i dag ut i bekker, elver og tjern, og yter store negative konsekvenser for omkringliggende vann- og naturområder. Hvis gruvedrift i fremtiden skal være mulig, må

vi være sikre på at det stilles krav om opprydding og at virkningsfulle tiltak mot forurensningen skjer.

Trøndelag Arbeiderparti mener

- at Staten må ta særskilt ansvar for opprydding i gruveområdene som det enda ikke er ryddet i, og stille tydelige krav ved enhver ny etablering av gruvedrift om at planer for opprydding gjennomføres i etterkant av driftsperioden.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 20: Skjevdeling av statlige kulturmidler

Forslag 60

På Arbeiderpartiets Landsmøte i 2021 klarte trøndelagsdelegasjonen å få inn en formulering i partiprogrammet som lyder slik: «at Statens midler til kultur i sterkere grad enn i dag skal fordeles rettferdig til hele landet» Med dette fikk man satt søkelyset på at midlene, slik praksis er i dag, ikke fordeles på en rimelig og rettferdig måte til hele landet.

Nå er det snart to år siden dette ble vedtatt, uten at endringer i denne praksisen kan registreres. Vi erfarer en kompetanseflukt fra bl.a. Trøndelagsregionen til Oslo, og den selvforsterkende effekten av dette øker. Det må bli en bedre fordeling til alle regioner i landet ved at det sees på andre løsninger hvor for eksempel fylkeskommunene får en større rolle.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- utrede en mulig ny modell for regionalisert tildeling av Kulturdirektoratets statlige kulturmidler.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 21: Norsk språk er under press

Forslag 61

Språket vårt er vårt viktigste verktøy til daglig kommunikasjon mennesker imellom og i utviklingen av et demokratisk samfunn. Norsk språk er internasjonalt sett et lite språk, og under sterkt press på de fleste samfunnsområder. I stadig stigende grad brukes engelsk,

også i sammenhenger der norsk burde vært det naturlige valget. Alle opplever vi daglig at engelske ord og uttrykk velges der vi har fullgode alternativ på vårt eget morsmål. Særlig innen utdanningsinstitusjonene våre brer engelsk om seg som det foretrukne valget, og mange studenter og ansatte lærere forteller at det ikke lenger er «karrierefremmende» å velge norsk i oppgaver og publikasjoner. Dette gjelder ikke minst innen naturvitenskaplige og teknologiske fag.

Det norske Språkrådet er Statens forvaltningsorgan for språkspørsmål og underlagt Kultur – og likestillingsdepartementet (KUD). I januar i år varslet Språkrådets styre om stor ressursmangel, og at arbeidet med flere lovpålagte oppgaver måtte nedprioriteres. I skrivende stund er dialog opprettet mellom Statsråden og rådet om situasjonen. I Kunnskapsdepartementet arbeides det nå med en handlingsplan for norsk fagspråk. Regjeringen har med andre ord tent de røde varsellysene og startet en prosess for å forbedre situasjonen for det språket som – iflg Språkløva fra 2020 - skal sikre norsk som *et samfunnsbærende språk på alle samfunnsområder og i alle deler av samfunnet i Norge*. Men røde varsellys alene er ikke nok. Skal norske barn, ungdommer og studenter fortsatt lære og ha tilgang til et levende norsk morsmål, må arbeidet med å bevare og utvikle det i det moderne samfunnet gis prioritet.

Trøndelag Arbeiderparti vil:

- prioritere arbeidet med å stille minimumskrav for bevaring og utvikling av det norske språket – som et samfunnsbærende språk på alle samfunnsområder

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 22: Yrkesskadeerstatning og trening og øvelser pålagt av arbeidsgiver i kriminalomsorgen

Forslag 72

Yrkesskadeerstatning ved trening og øvelser pålagt av arbeidsgiver i kriminalomsorgen
Fra den 01.09.22 fikk politiet rett på yrkesskadeerstatning for skader som oppstår under operativ trening i arbeidstiden. Ansatte i kriminalomsorgen er også pålagt slik trening og øvelser i arbeidstiden. De får ikke erstatning hvis skader oppstår. Skader pådratt under øvelser i fysisk maktanvendelse blir sjelden ansett som en arbeidsulykke, fordi det i følge lovverket må ha skjedd en uventet hendelse for at det skal kvalifisere som ulykke. Øvelser er

å anse som en planlagt, styrt aktivitet, der skader må påregnes i følge de senere års avgjørelser i Trygderetten. Derfor har man ikke rett på erstatning.

Øvelser i arbeidstiden gjennomføres for å trygge både ansatte og innsatte i kriminalomsorgen, og er således en viktig del av det samfunnsoppdraget kriminalomsorgen er tildelt, i tillegg til at det gir ansatte en tryggere arbeidshverdag i utførelsen av et stadig mer krevende yrke.

Saken er tatt opp i Justisdepartementet, og det jobbes med å finne en løsning.

Trøndelag Arbeiderparti ber om at arbeidet for å få på plass en lovendring påskyndes av regjeringen, slik at ansatte i kriminalomsorgen kan delta på øvelser, uten å bekymre seg for egen økonomi hvis alvorlige skader skulle oppstå.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 23: Driftsstøtte til Nasjonalforeningen for folkehelsen, og unntak for regelen om at flertallet i styret må bestå av pasienter

Forslag 75

I Norge får mange organisasjoner som jobber for pasientgruppers interesser driftsstøtte, og det har man fått i mange år. En viktig og god ordning som også bidrar til at enkeltmennesker lettere blir hørt gjennom sin organisasjon. Nasjonalforeningen for folkehelsen er en slik organisasjon, som har drevet sitt arbeid i over 30 år uten å få driftsstøtte. Dette er også eneste organisasjon som jobber for personer med demens og deres pårørende.

I dag lever over 100 000 mennesker med demens i Norge, og dette tallet vet vi at vil doubles de neste tiårene. Det er derfor kanskje viktigere enn noen gang at også denne organisasjonen får støtte på lik linje med andre interesseorganisasjoner. Vi vet at det offentlige vil være avhengige av både frivillige organisasjoner og pårørende for å løse fremtidens helseutfordringer. Nasjonalforeningen for folkehelsen er en organisasjon som jobber både for å ivareta interessene til den som har fått en demensdiagnose og deres pårørende. Samtidig er det mange gode eksempler på at foreningen har fått til et godt og tett samarbeid med kommuner rundt omkring i landet. Og det er i kommunen personer med demens og deres pårørende lever sitt liv og skal få sine tilbud.

Det er ingen tvil om at denne organisasjonen på lik linje med andre organisasjoner må få driftsstøtte fra det offentlige, men for å kunne få det er de avhengige av et unntak fra dagens krav, der det står at flertallet i styret må bestå av pasienter og pårørende.

Trøndelag Arbeiderparti mener det må sees på kravet om at flertallet i slike styrever må bestå av pasienter og pårørende og om det eventuelt legges til en unntaksregel i kravene. Og at de ved hjelp av endringen gir driftsstøtte til Nasjonalforeningen for folkehelsen.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 24: Fredete kulturminner

Forslag 37

I partiprogrammet for Arbeiderpartiet 2021-2025 heter det: «Arbeiderpartiet vil føre en aktiv og fremtidsrettet politikk for å ta vare på og formidle vår historie knyttet til kulturminner, byggeskikk og tradisjoner».

Dette følges opp i Hurdalsplattformen, og Regjeringen utnevnte i juni 2022 et kulturmiljøutvalg som skal legge fram forslag på ny Kulturmiljølov. Regjeringen vil også legge fram en opptrappingsplan for Kulturminnefondet og utrede skatte- og avgiftsintensiv i kulturminnevernet.

I tillegg til økonomiske insentiver er kunnskap om kulturmiljø en viktig forutsetning for effektiv og bærekraftig kulturmiljøforvaltning. Riksantikvaren har satt i gang et omfattende prosjekt «Bevaringsstrategier (2021-2024)». Mål for arbeidet er å bidra til å strukturere og samordne innsatsen innenfor bevaringsarbeidet på kulturmiljøfeltet. Trøndelag fylkeskommune peker i sitt innspill til arbeidet på behovet for mer rådgivning og veiledning av private grunneiere og kommuner. Etablering av kunnskapssentre i kommunene vil være en god strategi for å styrke arbeidet med å nå nasjonale mål.

I 2023 er det 100 år siden de første nasjonale fredningene ble gjennomført som ledd i nasjonsbyggingen. I Trøndelag er det totalt 475 vedtaksfredete bygninger. 235 av disse er i privat eie.

Gjennom fredningen pålegger staten eierne en kostbar forvaltningsoppgave uten å ta vesentlig finansielt ansvar. I følge den nasjonale interesseorganisasjonen FREDET, er 25 % av fredede kulturminner i Norge har gått tapt på grunn av manglende vedlikehold. Ytterligere 12% står i fare for å gå tapt.

Eiere av private, fredede nasjonale kulturminner (FRIP) kan søke Riksantikvaren om tilskudd til merkostnader til antikvarisk istandsetting. Tilskuddsordningen er de siste årene redusert med om lag 20 mill. kr. og mange av søknadene ble avslått i 2022.

Majoriteten av nasjonale fredete kulturminner har ikke-momspliktige eiere. Det innebærer at disse må betale 25 % moms til staten av både av egenkapital og eventuelle tilskuddsmidler. Dette oppleves som dypt urettferdig.

I dag er det ingen vesentlige avgifts- eller skattefordeler for private eiere av kulturminner, i motsetning til Danmark og Sverige.

Stortinget vedtok våren 2020 å be regjeringen fremme forslag om hvordan staten kan stimulere private eiere av kulturminner til jevnt og godt vedlikeholdt gjennom skatte- og avgiftsintensiver. Saken er fortsatt uavklart.

Kulturmiljømeldingen (St meld. 16 - 2019-2020) nevner momskompensasjon som et mulig tiltak for å hindre at flere kulturminner går tapt. Frivillige organisasjoner, museer og andre forvaltere av kulturminner har allerede full momskompensasjon.

- Trøndelag Arbeiderparti ber om at Regjeringen tar et aktivt grep for å hindre at nasjonale fredete kulturminner i privat eie ikke går tapt.
- Det innføres en ordning med full momskompensasjon for vedlikehold og istandsetting av fredete kulturminner i privat eie.
- Strakstiltak vil være nødvendig for å stanse den negative utviklingen, og det gjennomføres momskompensasjon for tilskudd til «Nasjonale fredete kulturminner i privat eie» allerede fra inneværende år.
- Tilskuddsordningen (Kap. 1429, post 71) økes i budsjettet for 2024.
- Trøndelag Arbeiderparti peker også på behovet for styrking av kunnskap, kompetanse og kapasitet på kulturmiljøfeltet i kommunene, og ber om staten at arbeidet med etablering av kunnskapssentre for kulturmiljø og bygningsvern styrkes.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 25: Bærekraftige byer, tettsteder, og bygdesamfunn

Forslag 38

Bolig- og næringsutvikling er viktige områder for å nå målene om bærekraftige og attraktive lokalsamfunn. Bolyst og arbeidsplasser er viktige stikkord. FNs bærekraftsmål forutsetter en helhetlig tilnærming til samfunnsutviklingen, der økologisk, sosiale og økonomisk bærekraft ivaretas.

Mange distriktskommuner opplever nedgang i folketallet. Vi får flere eldre og færre barn i skolealder. Rekruttering av fagpersonell i nøkkelstillinger innenfor eksempel helse og omsorg er krevende. Vi må ha økt fokus på sammenhengene mellom bolyst, jobbmuligheter og næringsutvikling. Kommunene har ulike utfordringer, og statlige virkemidler må gi handlingsrom for lokale og regionale vurderinger.

Trønderske kommuner kjennetegnes ved mangfold, og har både attraktive tettsteder og levende bygdesamfunn med spredt bebyggelse. Trøndelag Arbeiderparti mener at bygdesamfunnene har en sentral rolle i verdiskaping og i forvaltningen av natur- og kulturverdier. Attraktive lokalsamfunn er en forutsetning for bolyst og sosial bærekraft.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 26: Opprydding ved gruver

Forslag 47

Gruvedrift har i mange hundre år vært den viktigste næringen i flere av kommunene i fjellregionen. Store verdier ble skapt, og lenge også eksportert ut til aksjonærene som ofte befant seg utenlands.

I dag sitter vi igjen med et kulturlandskap som er sterkt preget av konsekvensene fra denne virksomheten. Kjøli og Killingdal gruver i Holtålen, så vel som Nordgruvefeltet i Røros kommune er eksempler på gruveområder som sårt trenger at det gjennomføres miljøforbedrende tiltak.

Giftige mineraler skylles i dag ut i bekker, elver og tjern, og yter store negative konsekvenser for omkringliggende vann- og naturområder. Hvis gruvedrift i fremtiden skal være mulig, må vi være sikre på at det stilles krav om opprydding og at virkningsfulle tiltak mot forurensningen skjer.

Trøndelag Arbeiderparti mener

- at Staten må ta særskilt ansvar for opprydding i gruveområdene som det enda ikke er ryddet i, og stille tydelige krav ved enhver ny etablering av gruvedrift om at planer for opprydding gjennomføres i etterkant av driftsperioden.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 27: Autonome våpensystemer

Kunstig intelligens er på full fart inn i forsvarsindustrien. Vi står nå overfor et dramatisk skifte, hvor teknologiutvikling kan muliggjøre våpensystemer som har autonomi i kritiske funksjoner og kan velge ut og angripe mål uten meningsfull menneskelig kontroll. Der maskiner kan få i oppgave å drepe og utøve makt uten mennesker forstår konsekvensene eller bære ansvaret for dette. Utviklingen har blitt kalt den tredje revolusjonen i krigføring, etter krutt og atombomben, og både eksperter i kunstig intelligens og FNs generalsekretær ber verdens stater om å forby slike våpensystemer før de kommer i bruk. Den internasjonale Røde Kors-komiteen sier at det haster å sette grenser for autonomi i våpensystem hvis vi skal sikre etterlevelse av folkeretten og sørge for at vi ikke krysser en etisk grense.

Teknologi er designet og skapt av mennesker. Vi har et ansvar for å sette grenser mellom hva som er akseptabelt og hva som er uakseptabelt. Norge har vært stolt av å kalle seg en fredsnasjon og derfor bør Norge også ta en lederrolle i dette arbeidet.

Trøndelag Arbeiderparti mener at Norge skal jobbe målrettet og aktivt for en internasjonal traktat som setter klare grenser for autonome våpensystemer.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas.

Forslag 28: Sykmelding med sorg som årsak

Sorg er i dag ikke en sykmeldingsgrunn i seg selv, og utløser ikke rett til sykepenger.

I løpet av et arbeidsliv vil mange av oss oppleve sorg, og sorg er en stressreaksjon hvor kroppen settes i alarmberedskap og dette kan gi sterke fysiske og kognitive utslag. Det er individuelt hvordan dette oppleves, men mange vil oppleve så store sorgreaksjoner at deres evne til å jobbe vil reduseres eller være borte for en periode. Etterlatte vil da besøke fastlegen, men sorg er ikke en sykmeldingsgrunn. Fastlegen må da finne alternative løsninger, og ofte blir dette en psykiatrisk diagnose, for eksempel «akutt belastningslidelse». Problemet med dette, er at dette kan føre til vanskeligheter med helse og livsforsikring senere i livet, da det på papiret står at man har hatt en psykiatrisk diagnose. I Danmark er det innført «sorgmelding», mens «sorgstøttealliansen» ønsker at dagens ordning for sykmelding og omsorgspermisjon vurderes, og at nye løsninger utredes. Dersom etterlatte får riktig og nødvendig hjelp, vil veien tilbake til arbeid være lettere og kortere.

Trøndelag Arbeiderparti anerkjenner at sorg og krise kan gi arbeidsuførhet i en periode, og at dette er normalt. Vi ber regjeringen om å se på løsninger som ivaretar dette på en bedre måte enn i dag slik at sykemelding kan gis på riktig grunnlag.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Forslag 29: Omvendt voldsalarm

Kvinnevoldsutvalget ble nedsatt av regjeringen Stoltenberg i 2003. De la fram forslag om bruk av omvendt voldsalarm gjennom «Retten til et liv uten vold».

I 2013 ble det vedtatt at retten kan idømme voldsutøveren pålegg om bruk av omvendt voldsalarm. Fram til 2019 var det kun 35 kjente domsavsigelser hvor omvendt voldsalarm ble idømt. Etter flere oppfordringer har bruken gått noe opp, og april 22 var det 67 domsavsigelser med idømt bruk av omvendt voldsalarm. Det burde vært flere tusen, og når praksisen avviker så mye fra intensjonen med loven er noe galt.

Dette er på tide å gjøre noe med. At voldsofre skal få lov å føle trygghet i eget hjem, fortsette å bo i sitt nærmiljø hvor de har familie og relasjoner er viktig for deres mulighet til rehabilitering og at de får ha fokus på dette i stedet for å leve i frykt og på flukt.

Formålet med omvendt voldsalarm er å bedre beskyttelsen av personer som utsettes for vold i nære relasjoner, og å flytte belastningen ved elektronisk kontroll fra den voldsutsatte til den som truer eller utøver vold.

Loven om omvendt voldsalarm har vært ute på høring og høringsfristen gikk ut i Desember – 21. Det foreslås endring slik at politiet kan utstede alarmen ved brudd på besøksforbudet uten at det må opp til domstolene. Dette for å gjøre det enklere og raskere å ta i bruk verktøyet.

Trøndelag Arbeiderparti mener det må bli en fortgang i arbeidet med lovendringene som muliggjør at bruken av omvendt voldsalarm kan benyttes i større grad enn i dag.

Redaksjonskomiteens innstilling: Vedtas

Oversendelsesforslag

Endring av inntektssystemet fra Rennebu Ap - oversendes stortingsgruppa for arbeid med nytt inntekstsystem

Boligmarked fra Stjørdal Ap (for sent innkomet) - oversendes stortingsgruppa

Den norske modellen fra Stjørdal Ap (for sent innkomet) - viser til fjorårets vedtak om arbeidsliv og oversendes fylkestingsgruppa

Innskjerping av skattereglene fra Stjørdal Ap (for sent innkomet) - viser til fjorårets vedtak om samme sak og oversendes stortingsgruppa

Fjern momsen på reparasjon av forbruksvarer fra Stjørdal Ap (for sent innkomet) - viser til fjorårets vedtak om samme sak og oversendes stortingsgruppa

Skogen i det grønne skiftet fra Stjørdal Ap (for sent innkomet) - viser til fjorårets vedtak om samme sak og oversendes fylkestingsgruppa og stortingsgruppa

Bygging av krematorium fra Stjørdal Ap (for sent innkomet) - oversendes fylkestingsgruppa

Spillemidler fra Selbu Ap (for sent innkomet) - oversendes fylkestingsgruppa